

Hülya UZUNTAŞ

Doç. Dr., Trakya Üniversitesi

Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,

E-mail: hulyauzuntas@trakya.edu.tr,

ORCID: 0000-0003-2306-5483

<https://doi.org/10.59849/2309-7949.2025.3.37>

ÖZET

“DEDE KORKUT KİTABI”NDA GEÇEN İKİ KİŞİ İSMİNİN YENİDEN OKUNMASI VE ANLAMLANDIRILMASI¹

Destanî Oğuz hikâyeleri mecmuası olan Dede Korkut Kitabı Oğuzların ortak dil, edebiyat, folklor, tarih ve kültür mahsulü olarak teşekkül etmiştir. 2022 yılına kadar Dede Korkut Kitabı'nın mevcut yazmaları içerisinde en hacimlisinin bir girişi ve on iki hikâyeden oluşan Dresden yazması olduğu biliniyorken aynı yılın ilk çeyreğinde Dresden yazması ile büyük ölçüde paralel olan hareketli Bursa yazmasının bulunması ile yeni ve hacimli bir yazmasının varlığı daha bilim dünyasına duyurulmuştur. Bu yeni hareketli yazmanın gün yüzüne çıkışı mevcut yazmalardaki okuma ve anlamlandırma noktasında hâlâ tereddütlü olan ibarelerin çözümüne de yardımcı olmaktadır. Nitekim yazmalarda henüz imlası veya anlamı anlaşılmayan ibareler mevcuttur. Biz bu çalışmamızda Dede Korkut Kitabı'nın Dresden, Bursa ve Vatikan yazmalarında geçen, şimdiye kadar yanlış okunan veya anlamı izah edilemeyen iki kişi ismi ile ilgili yeni bir okuma ve/veya anlamlandırma yapacağız.

Anahtar Kelimeler: Dede Korkut Kitabı, Dresden yazması, Bursa yazması, Vatikan yazması, yeni okuma, yeni anlamlandırma.

XÜLASƏ

“DƏDƏ QORQUD” KİTABINDA KEÇƏN İKİ ŞƏXS ADININ YENİDƏN OXUNUŞU VƏ MƏNALANDIRILMASI

“Dədə Qorqud Kitabı” Oğuzların ortaq dili, ədəbiyyatı, folkloru, tarixi və mədəniyyətinin məhsulu olan dastani Oğuz hekayələri məcmuəsidir. 2022-ci ilə qədər “Dədə Qorqud Kitabı”nın mövcud əlyazmaları içərisində ən həcmli nüsxənin bir girişi və on iki hekayədən ibarət olan Dresden əlyazması olduğu məlum idi. Lakin həmin ilin ilk rübündə Dresden əlyazması ilə böyük ölçüdə paralellik təşkil edən, hərəkəli Bursa əlyazmasının aşkar edilməsi ilə bu əsərin yeni və geniş həcmli bir əlyazmasının mövcudluğu da elm aləminə məlum olmuşdur.

Bu yeni hərəkəli əlyazmanın üzə çıxarılması mövcud əlyazmalarda oxunuşu və mənalandırılması hələ də təəddüd doğuran ifadələrin həllinə də kömək edir. Doğrudan da, əlyazmalarda hələ də imlası və ya mənası aydınlaşdırılmamış ifadələr mövcuddur. Bu tədqiqatda “Dədə Qorqud Kitabı”nın Dresden, Bursa və Vatikan əlyazmalarında rast gəlinən, indiyədək yanlış oxunmuş və ya mənası izah edilə bilməmiş iki şəxs adı ilə bağlı yeni oxunuş və/və ya yeni mənalandırma təklif olunur.

Açar sözlər: Dədə Qorqud Kitabı, Dresden əlyazması, Bursa əlyazması, Vatikan əlyazması, yeni oxunuş, yeni mənalandırma.

РЕЗЮМЕ

НОВОЕ ПРОЧТЕНИЕ И ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ДВУХ ЛИЧНЫХ ИМЕН, ВСТРЕЧАЮЩИХСЯ В «КНИГЕ ДЕДЕ КОРКУТА»

«Книга Деде Коркута», представляющая собой собрание эпических огузских сказаний, сформировалась как продукт общего языка, литературы, фольклора, истории и культуры огузов. До 2022 года считалось, что наиболее объемной из известных рукописей

---

¹ Bu makale, Prof. Dr. Ceval Kaya Armağanı'nda çıkan “Dede Korkut Kitabı'nın Dresden ve Vatikan Yazmalarında Geçen Bayburd/t Hisarı Beyinin Adı Üzerine” (2022, s. 497-516) ve Türkmen Bilgesi Yusuf Azmun'a Armağan'da çıkan “Dede Korkut Kitabı'ndaki “Bamsı” Unvanı Üzerine” (2022, s. 528-534) başlıklı çalışmalarımızdan faydalanılarak hazırlanmıştır.

«Книги Деде Коркута» является Дрезденская рукопись, состоящая из вступления и двенадцати сказаний. Однако в первом квартале того же года с обнаружением огласованной Бурсской рукописи, во многом параллельной Дрезденской, научному сообществу стало известно о существовании ещё одной новой и обширной рукописи данного памятника.

Выявление этой новой огласованной рукописи способствует разрешению спорных вопросов чтения и интерпретации выражений, которые до сих пор вызывали сомнения в известных рукописях. Действительно, в рукописях сохраняется ряд единиц, орфография или значение которых остаются неясными. В данной работе предлагается новое прочтение и/или новая интерпретация двух личных имён, встречающихся в Дрезденской, Бурсской и Ватиканской рукописях «Книги Деде Коркута», которые ранее были прочитаны неверно или не поддавались семантическому объяснению.

Ключевые слова: Книга Деде Коркута, Дрезденская рукопись, Бурская рукопись, Ватиканская рукопись, новое прочтение, новая интерпретация.

SUMMARY

A RE-READING AND REINTERPRETATION OF TWO PERSONAL NAMES OCCURRING IN THE BOOK OF DEDE KORKUT

The Book of Dede Qorqut, a collection of epic Oghuz tales, was formed as a product of the common language, literature, folklore, history and culture of the Oghuz people. Until 2022, it was known that the most extensive of the existing manuscripts of the Book of Dede Qorqut was the Dresden manuscript, which consists of a preface and twelve stories. However, in the first quarter of the same year, the discovery of the vocalized Bursa manuscript - which largely parallels the Dresden version- introduced to the scholarly world the existence of another new and extensive copy. The emergence of this new vocalized manuscript also contributes to resolving certain phrases in the existing manuscripts that have remained uncertain in terms of reading and interpretation. Indeed, there are still expressions in these manuscripts whose spelling or meaning has not yet been clarified. In this study, we propose new readings and/or interpretations concerning two personal names found in the Dresden, Bursa and Vatican manuscripts of the Book of Dede Qorqut, which have so far been misread or whose meanings have not been properly explained.

Key Words: The Book of Dede Qorqut, Dresden manuscript, Bursa manuscript, Vatican manuscript, new reading, new interpretation.

Giriş. Dede Korkut Kitabı (= DKK)'nın günümüze ulaşan mevcut yazmalarından bir giriş ve on iki hikâyeden müteşekkil Dresden ve Bursa yazmaları ile bir giriş ve Dresden ve Bursa yazmalarındaki altı hikâyeyi ihtiva eden Vatikan yazmasında müstensih hataları veya alfabe kifayetsizliği nedeni ile hâlâ çözümlenmeyi bekleyen kelime okuma ve anlamlandırmaları vardır. Kişi, yer, hayvan, renk vb. adları bakımından oldukça zengin kelime hazinesine sahip olan bu yazmalarda özellikle kişi adlarının tahlili esnasında muhtelif okuma ve anlamlandırmalar yapılabilmektedir.

Biz çalışmamızda Bay Bora Beg'in oğlu Bamsı Beyrek'in 16 yıl boyunca tutsak kaldığı Bayburd/t Hisarı'nın beyinin ismi ve Bayburd/t Hisarı'nda 16 yıl tutsak kalan Bamsı Beyrek'in isiminin ilk unsuru ile ilgili yeni bir okuma ve/veya anlamlandırma yapacağız.

1. Bayburd/t Hisarı Beyi'nin Adı. Bay Bora Beg'in oğlu Bamsı Beyrek'in 16 yıl boyunca tutsak kaldığı Bayburd/t Hisarı'nın beyinin ismi DKK'nin Dresden yazmasında 6 kez, Bursa yazmasında 5 kez, Vatikan yazmasında ise 3 kez ve birkaç farklı imla ile geçer. Bu isim, imlası nedeni ile bugüne kadar Barasar, Para-

sar, Para Sar gibi farklı şekillerde okunmuş fakat izah edilememiştir. İsim üzerine yapılan yorumlara bakıldığında ise hemen her araştırmacı¹ (Pertev Naili Boratav, Ettore Rossi, Osman Turan, Faruk Sümer, Orhan Şaik Gökyay, vd.) “Ermenice kişi adı olmalı; Bayburd/t Hisarı’nın Hristiyan beyinin adı” şeklindeki görüşleri tekrar etmiştir.² Her ne kadar isim doğru okunmadığı için izah edilememiş olsa da bugüne değin isim üzerinde görüş beyan eden araştırmacıların bir kısmının isimle ilgili tahminlerinin doğru okunuş ve izahına çok da yakın olduğu görülür.

Kişi isminin okunma ve izahının güçlüğüünün temel sebebi imlasındaki tutarsızlıktır. Özellikle ilk harfinin b-/p- şeklinde karışık yazılması³ ve ikinci hecesindeki harfin büyük ölçüde -r- olarak okunabilecek şekilde yazılması ismin doğru okunmasına mâni olmuştur. Hâlbuki karışık imlayı teke indirgeyip kelime başı ilk harfi b-, ikinci hecedeki genellikle -r- okunabilecek şekilde yazılan konsonantı da -d- olarak okuduğumuzda ismin doğru imlası Badasar⁴ olarak kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Bir sonraki adım kişi ismi ile ilgili yaptığımız okumanın doğruluğunu teyit etmek olmalıdır. Bu noktada sözlük ve Osmanlı arşiv vesikaları bize yardımcı olmaktadır. Nitekim Sevan Nişanyan’ın 2021 yılı baskılı Türkiye Kişi Adları Sözlüğü’nde madde başı olan Ermenice Bağdasar (< Akad. beel-şazzar “Rab kralı korudu”) kişi adının varyantları arasında Badasar da zikredilmekte ve Bağdasar’ın Hristiyan geleneğinde İsa’nın doğumunu müjdeleyen üç şarklı âlimden biri olan Yunanca Balthasar’ın Ermenice karşılığı olduğu ifade edilmektedir (2021: 80b).

İsa’nın doğumunu müjdeleyen ve münecim krallar da denilen üç şarklı âlimin isimleri kaynaklarda farklı şekillerde zikredilmektedir. Melchion, Gaspar ve Balthasar zikredilen isimler arasındadır. Ermenicede Melkon, Kaspar ve Bağdasar imlası ile geçen bu isimler Ermenilerin 6 Ocak’taki Surp Dzinunt (Kutsal Doğuş) Yortusunun arifesi olan 5 Ocak gecesinde Ermeni çocuklar tarafından söylenen şarkı sözünde de geçer⁵.

Osmanlı belgelerinde Ermenilerin sevk ve iskânı (1878-1920) adlı ilmî çalışmada “Çankırı’da sürgünde bulunan Ermeni” (Karacakaya vd., 2007: 1184a)

bir kişinin isminin “سركيس بيدوسار” (Karacakaya vd., 2007: 801) “Serkis Bağdasar” (Karacakaya vd., 2007: 235) olduğu kaydedilmiştir. Buradaki Bağdasar isminin Arap harfli imlasına bakıldığında ilk hecedeki -a- vokalinin yazılmadığı görü-

1 İlgili kişi adı, Ferruh Ağca tarafından Baraşar şeklinde okunup yer adı olarak zikredilmiştir [bk. Ağca, 2025(I): 505a].

2 Farklı araştırmacıların görüşleri için ayrıca bk. Hülya Uzuntaş, “Dede Korkut Kitabı’nın Dresden ve Vatikan Yazmalarında Geçen Bayburd/t Hisarı Beyinin Adı Üzerine”, Prof. Dr. Ceval Kaya Armağanı, Akçağ Yayınları, Ankara, s. 499-504.

3 Bayburd/t Hisarı beyinin adının Bursa yazmasında sadece kelime başı b- imlası ile ve ikinci hece başındaki konsonantın da -d- ile yazıldığı görülür: (Brs. 32/2), (Brs. 50/12); (Brs. 74/13-

75/1); (Brs. 76/9); (Brs. 119/8).

4 İlgili ismin izahı için ayrıca bk. Hülya Uzuntaş, agm., s. 479-498.

5 <http://www.kulturservisi.com/p/dogus-yortusu-arifesi-bir-ermeni-gelenegi-melkon-kaspar-ve-bagdasar/>, Erişim tarihi: 01.06.2021.

lür. Buna karşın Dresden, Vatikan ve Bursa yazmalarındaki Badasar imlalarında ilk hecedeki -a- vokali düzenli olarak elif (l) harfi ile gösterilmektedir. Bu imlanın sebebi Badasar varyantında ilk hece sonundaki gayın (ğ) harfinin düşmesi ile ilk hece vokalinin uzun okunması olmalıdır (örneğin, yağ> yā vb.).

2. “Bamsı” Unvanı. “Bamsı” kelimesi Bay Bora Beg’in Badasar’ın Bayburt Hisarı’nda 16 yıl esaret altında kalan oğlunun isminin bir parçasıdır. Müstakil olarak veya Beyrek isminden önce kullanılan kelime Dresden ve Bursa yazmalarında 18 kez, Vatikan yazmasında 19 kez kullanılmıştır. Kelimenin imlası, hareketlerde farklılıklar olmakla birlikte, daima بامسى şeklinde dir.

Sevan Nişanyan bu isimle ilgili şu değerlendirmeyi yapmaktadır: “Bamsı ♂ [DKr] < Tr “?” · Bay Büre oğlu Bamsı Beyrek, Dede Korkut öykülerinin kahramanlarından. 16 yıl Trabzon melikinin elinde esir kaldıktan sonra sözlüsü Banu Çiçek’in başkasıyla evlendirileceğini duyunca kaçıp onu kurtarması Homeros destanlarındaki Odysseus ve Penelope öyküsünü andırır. Bamsı adının tatmin edici bir analizi yapılamamıştır. ||| Bamsı 2, Bamsıhan 1” (2021: 85a).

“Eski Türkçede antonim (ikileme) veya sinonim kompositum (ikizleme) olarak kullanılan şekillerde yan yana gelen kelimelerin çeşitli dillerden olması, bu güne kadar Hendiadyoin olarak kullanılan çeşitli kelime gruplarının doğmasına yol açmıştır” (O.F.Sertkaya, 1986: 265). Kendi içerisinde birkaç alt başlıkta değerlendirilebilecek hendiadyoinlerden bir tanesi ilk unsuru yabancı ikinci unsuru Türkçe olanlardır. “Eski Türkçe devresinde çok kullanılan bu hendiadyoin türü genellikle başka bir dilden tercüme edilen metinlerdeki yabancı asıllı kelimeleri açıklamak için, bu yabancı kelimelerden sonra Türkçe karşılıklarının veya Türkçede o kelimeye en yakın olan karşılığın kullanılması ile yapılmıştır” (O. F. Sertkaya, 1986: 266). Bu hendiadyoin grubu içinde ilk unsuru Çince ikinci unsuru Türkçe kelimelerden oluşanlar da vardır. Örneğin; “çın kirtü ‘gerçek’, tsuy irinçü ve tsuy yazuk ‘günah’; hua çeçek ‘çiçek’, tungzı urı ‘erkek çocuk’, vb.” (O.F.Sertkaya, 1986: 266).

Yukarıdaki örneklerden de anlaşılacağı üzere ilk unsuru yabancı ikinci unsuru Türkçe olan hendiadyoin örnekleri daha Eski Türkçe döneminden itibaren kullanılmaktadır. Bu örneklerden de hareketle DKK’deki esasen her iki unsuru da birer unvan olan bamsı beyrek kişi isminin de ilk unsuru Çince (王子 wang tzü) “bey oğlu, kral oğlu, prens” + ikinci unsuru Türkçe (< begrek) “beyefendi”1 olan bir sinonim kompositum (ikizleme) örneği olduğunu söyleyebiliriz.

Çince bir kelimenin kendi içerisinde iki farklı şekilde telaffuz edilebildiği bilinmektedir. Bunun en güzel örneklerinden biri bugün Türkiye Türkçesinde “çay” 2 telaffuzu ile kullandığımız ve “yapraklarından içecek yapılan bir bitki (Camellia sinensis); bu bitkiden yapılan içecek” (Nişanyan, 2009: 145b) olarak ta-

1 Osman Fikri Sertkaya, Kelime Dağarcığımızdan Etimoloji Araştırmaları, Akçağ Yayınları, Ankara, 2018, s. 304-309.

2 Türkiye Türkçesi çay; Azerbaycan Türkçesi çay; Başkurt Türkçesi säy; Kazak Türkçesi şay; Kırgız Türkçesi çay; Özbek Türkçesi çay; Tatar Türkçesi çay; Türkmen Türkçesi çay; Uygur Türkçesi çay; Rusça çay (Ercilasun vd., 1991: 120-121).

nımlanan Çince asıllı (茶 chá “çay bitkisi”) kelimedir. “TTü. ve Rus. çay sözcüğü ile İng. tea, Alm. Tee, Fr. thé ‘çay’ sözcüklerinin kaynağı pek bedîhî olarak Çincece aranmalıdır. Çincece biraz fazla anlayanlar, İng. Alm. ve Fr. sesbilimsel varyantın Güney Çin. te1 ‘çay’ sözcüğüne, Türkiye Türkçesi ve Rus varyantının da Kuzey Çin. čca2 ‘çay’ sözcüğüne gittiğini bilirler” (Stachowski, 2011: 36).¹

Tıpkı Çince kelimenin iki farklı lehçesinden dünya dillerine farklı telaffuzlarla yayılan čca2/ te1 “çay” kelimesinde olduğu gibi “kral” anlamındaki Çince “wang” kelimesi de Doğu Oğuzcasında “ong” şeklinde geçer. Moğolcada ise kelime başında v- sesi olmadığı için kelime b- ile bang şeklinde geçer. Kelime İlhanlılar devrinde Moğolcadan Batı Oğuzcasına w-/v->b- değişikliği ile “bang”² şeklinde geçmiş olmalıdır. Nazal sesler kendi aralarında yer değiştirirken gırtlak nazali diş nazali ile yer değiştirirse kelime “beg” anlamı ile ban بان şeklini alır:

Bk. Tarama Sözlüğü-I, A-B, 2009: 396: “ban (II): Ulu, büyük, ileri gelen, bey.

Ol idi ban بان oğlu sonra ban بان olur

Daima mü’minlere gadban olur (Enveri. XV. 86)

Nice ban oğlu ban بان ile nice kiral oğlu

Serir-i saltanatında sipahi oğlanı (Yahya Bey. XVI. 14)”

Ancak gırtlak nazali -ng’nin dudak nazali -m ile değişmesi hâlinde [ton-guz>domuz; könglek>gömlek; mening>benim vb. (A. Sertkaya, 2014: 2)] ise kelime bam بام şeklini alır. Yani Çince wang kelimesi Doğu Oğuzcasında ong şeklinde iken Batı Oğuzcasına Moğolca üzerinden geçerek bang>bam imlası ile karşımıza çıkar. Nitekim biz bu imlayı DKK’nin başkahramanlarından biri olan Bamsı (Beyrek)’in isminin ilk hecesinde açıkça görüyoruz. Mezkûr ismin ikinci hecesi ise Göktürk harfli metinlerde (Tonyukuk Yazıtı, Irk Bitig) tensi “gögün oğlu” birleşik kelimesinde de karşımıza çıkan, “oğul, erkek evlat” anlamındaki Çince 子 tzü (Türkçe: -sI) kelimesidir. bam kelimesi Çince tzü (Türkçe: -sI) ile de birleşince ikileme olarak bamsı “beg oğlu” şeklini alır. Dolayısı ile wang>bang>bam + tzü>sI kelimelerinin ikisinin birlikte “kralın oğlu, beyin oğlu, prens” anlamına geldiği anlaşılmaktadır.³ Böylece DKK’deki bamsı begrek ibaresini de ikileme olarak “bey oğlu” şeklinde çözümlenmek imkânı doğar.

1 Türkiye Türkçesinde “çay” olarak telaffuz edilen kelimenin Çince telaffuzu için ayrıca bk. krş.

“chá 140:6 M30915 Y. t̥ʂha’ L. trfia: E. drai/dre:

chá 140:7 M31008A K82x Y. t̥ʂha’ L. trfia: E. drai/dre:

“tú 140:7 M31008B K82x Y. [thu’] L. t̥fuə E. dɔ bitter herb, bitter. See also chá” (Pulleyblank, 1991: 311).

2 Çince wang kelimesinin Moğolcada da bang/baŋ imlası ile de geçtiğini V. Rybatzki’nin çalışmasındaki şu aktarımda açıkça görürüz:

“OirL (=Schriftöiratisch) bang ~ vang ‘prince, wang’; KalÖlöt waŋ ‘Vasallkönig, Fürst’ ~ KalÖlöt/Torgut baŋ ~ oŋ ‘Wang (Fürstentitel: Vasallkönig; chin. Würde) ~ KalÖlöt/Torgut baŋ-xân ~ oŋ-xân ‘der Wang-chan (unter den Tienschan-Torguten)’. Chinesisch > Mandschu wang, Sibe-Dialekt des Mandschu waŋ ~ waŋ ‘König, Prinz’ (KALUZYŃSKI 1977.283)” (Rybatzki, 2006: 123a).

3 İlgili unvanın izahı için ayrıca bk. Hülya Uzuntaş, “Dede Korkut Kitabı’ndaki “Bamsı” Unvanı Üzerine”, Türkmen Bilgesi Yusuf Azmun’a Armağan, IKSAD International Publishing House, 2022, s. 528-534.

Sonuç. Sonuç olarak, DKK'deki Badaşar imlalı Bayburd/t Hisarı beyinin adı ile Bayburd/t Hisarı'nda 16 yıl tutsak kalan Beyrek'in isminin ilk unsuru olan Bamsı kelimesinin hem etimolojik hem de semantik izahları yapılarak bugüne kadar karanlıkta kalan bu iki kelimenin aydınlatıldığı anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

Ahmet Bican Ercilasun-Alaeddin Mehmedoğlu Aliyev-Almas Şayhulov-Erden Zadaulı Kajıbek- Kadıralı Konkobay Uulu-Berdak Yusuf-Cebbarmehmet Göklenov-Valeriy Uyguroğlu Mahpir- Ali Çeçenov, Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü (Kılavuz Kitap) I, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1991.

Ayşegül Sertkaya, "Köl Tigin, Tunyukuk, Bilge Kağan, Ongi, Taryat, Şine Usu Gibi Göktürk Harfli Yazıtlarda "Aykırı Genizleşme (Denazalizasyon)" Örnekleri", Gazi Türkiyat, Türkoloji Araştırmaları Dergisi, S. 15, 2014, s. 1-12.

Edwin George Pulleyblank, Lexicon of Reconstructed Pronunciation in Early Middle Chinese, Late Middle Chinese, and Early Mandarin, UBC Press, Vancouver, 1991.

Ferruh Ağca, Dede Korkut Kitabı -Bursa Yazması- (Metin-Dizin), Bursa Büyükşehir Belediyesi, Bursa, 2025.

Hülya Uzuntaş, "Dede Korkut Kitabı'nın Dresden ve Vatikan Yazmalarında Geçen Bayburd/t Hisarı Beyinin Adı Üzerine", Prof. Dr. Ceval Kaya Armağanı, Akçağ Yayınları, Ankara, 2022, s. 497-516.

Hülya Uzuntaş, "Dede Korkut Kitabı'ndaki "Bamsı" Unvanı Üzerine", Türkmen Bilgesi Yusuf Azmun'a Armağan, IKSAD International Publishing House, Ankara, 2022, s. 528-534.

Marek Stachowski, Etimoloji, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2011.

XIII. Yüzyıldan Beri Türkiye Türkçesiyle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tanımlarıyla Tarama Sözlüğü I, A-B, 4. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009.

Osman Fikri Sertkaya "Maitrisimit Nom Bitig I", Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, C. 30-31, S. 1982-1983, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1986, s. 253-271.

Osman Fikri Sertkaya, Kelime Dağarcığımızdan Etimoloji Araştırmaları, Akçağ Yayınları, Ankara, 2018, s. 304-309.

Recep Karacakaya, Hüseyin Özdemir, Ümmihani Ünemlioğlu vd. (Yay. Haz.), Osmanlı Belgelerinde Ermenilerin Sevk ve İskânı (1878-1920), T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: 91, Ankara, 2007.

Sevan Nişanyan, Türkiye Kişi Adları Sözlüğü, Liberus Yayınları, İstanbul, 2021.

Volker Rybatzki, Die Personennamen und Titel der mittelmongolischen Dokumente: eine lexikalische Untersuchung, The Institute for Asian and African Studies, Helsinki, 2006.

Elektronik Kaynak:

<http://www.kulturservisi.com/p/dogus-yortusu-arifesi-bir-ermeni-gelenegi-melkon-kaspar-ve-bagdasar/>, Erişim tarihi: 01.06.2021.

